UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Baldi Pervsini Commentariorvm In Pandectas Tomvs ...

Vndecim priores pandectarum libri hîc explicantur

Baldus

Lvgdvni, M.D.LVIII.

De origine iuris ciuilis [et] omnium magistratuu[m], [et] de successione prudentium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95903

Visual Library

gm.iudi.l.cum ſententiam.ſed quid ſi partes prorogãt
de loco ad locum. Reſpondeo.videtur valere proro
gatio.argu.ſ.de ſolu.l.queſtio.¶Sed quid ſi non po
teſt ibi iudicare. Reſpõdeo poterit alibi.vt no.in ſe
dẽte ſuper equo.C.de ſentẽ.ex breui.reci.l.j.ſʒ ſi eſt of-
ficialis diſcurrẽs per puinciam:vt ſunt bariſelli dic
qꝺ ẽt in agro pñt ius dicere ſi res nõ reciperet dila
tionem.qꝛ vbi te inuenero:ibi te iudicabo.¶Sʒ an
epĩ teneant obſeruare hãc.l.dic ꝙ nõ:qꝛ ppter digni
tatẽ ampliꝰ permittitꝰ eis,vt.c.cũ eps.de offi.ordi.li.
a vj.Quid in arbitro [a] ⁊ iudice delegato:dic eis ſuffi-
cere in loco honeſto.ſ.de ar.l.ſi cũ dies.¶Sʒ pone
ꝙ quis petiit ſibi fieri ius ⁊ iuſticiaʒ,in libello iudex
pnunciauit pro eo,nõ habẽte ius ⁊ iuſticiam an va-
leat ſententia:⁊ vꝫ ꝙ non,qꝛ non eſt cõformis libel-
lo.ſ.cõmu.diui.l.vt fundus.in fi.⁊.l.fi.de fideicõ.liber
tatibus.Contrariũ eſt verũ:qꝛ ius ⁊ iuſtitia fori in-
tentata eſt,q̃ eſt illud qꝺ iudici videtur:vt hic,tñ tu-
tius eſt nõ ponere illa verba in libello:decretalis tñ
approbat hunc libellũ de ord.co.c.ij.nã hec verba p
libellante inſerta ſunt:vñ non debẽt in cõtrariũ ope
rari.ar.ſ.ad.l.fal.in ratione.§.que loco.⁊ facit qꝺ no.
6 Inn.de offi.dele.c.prudẽtiam.¶†Et no.quod clau
ſula que ponitur in literis pape.ſ.qꝺ iuſtuʒ fuerit de
cernatis,reſtringitur ad petita.vt nota.extra de re-
ſcri.c.ſuper literis.⁊ ſic intelligũtur reſponſa domi-
7 norum,que dicunt,fiat ius:quod not.¶†Et no.qꝺ
ius quandoqꝫ ponitur pro ſententia.qñqꝫ pro iudi-
cio.ſ.de iuriſ.omni.iudi.l.eſt receptum. Bald.

Aditio Baldi.

IUs pluribus. ¶Ibi pretor de quo
que vide In.extra de re.c.ſuper literis.
in gl.imo ſiue forte.⁊ de of.del.prudẽtiã.
b ⁊ no.caſum hic,ſi peto in libello mihi fieri iuſtitiaʒ [b]
⁊ nõ habeo ius,⁊ iudex pnũtiauit p me ꝙ valet ſen
tentia,non ob.C.de fide.li.l.fi.⁊ ibi verba ſunt facit,
hic iuris.⁊ facit primo de iur.om.iu.l.eſt receptum.
c An autem iudex poſſit tranſgredi.l.[c] dic ꝙ non:niſi
faciat de mẽte ſeu licentia alterius.l.per no.per In.
de conſti.c.ſtatuta. Bal.¶Ibi vero ad id.ſ.tantuʒ.
¶Ibi alia ſignificatione.vide qꝺ not.Inn.de ver.
ſigni.cum olim.in gl.maledictus,¶Ibi collata.i.
deriuata ⁊ tractatu.vt no.archi.l.diſ.omnino.in gl.
j.appel.vbi vide.¶Ibi quẽ locum ⁊c.vide Cy.in.l.
optimã.C.de contrahẽ.⁊ cõ.ſtip.in.ſ.op.¶Ibi,ma-
iorũ.vide Inn.de offic.archi.c.arch.⁊.c.dilecto.⁊ vi
de in.c.epiſcopus.de of.or.li.vj.⁊.C.de ope.pu.l.pre-
torium.¶Cum queritur an iniqua ſententia valet
vel non,diſtinguũt moderniores ⁊ bene,Aut inique
pnunciat inſpecto iure legis vel conſtitutionis:aut
inſpecto iure partis. Primo caſu nulla eſt ſenten-
tia.ff.que ſen.ſine appel.re.l.j.§.j.⁊.d.l.ij.cũ ſi,Secun
do caſu diſtinguitur.aut pnuntiat inique dolo par-
tis falſa proponẽtis ⁊ allegantis aut dolo ptis cor-
rũpẽtis.aut ſuo pprio motu.Primo caſu tʒ ſenten-
tia.ſed reſcinditur ope reſti.in integ.ſ.de iud.l.ſi pre
tor.§.marcellus.C.ſi ex fal.inſtru.per totum.ſ.de re
iud.l.diuus.⁊ de excep.l.q agnitis.Hec vera in ſen-
tentia diffi.qñ proceditur per viam actionis propo
ſite.ſed in decretis iudicialibus vbi procedit per of-
ficium iudicis:tunc eſſet decertum ipſo iure nulluʒ.
vt.ſ.de fideicõ.li.l.cũ vero.§.ſubuentum.⁊.ſ.ex quib.
cau.in poſ.ea.l.fulcinius.§.ſi qs abſentis.⁊ de tut.et
cu.da.ab his.l.tutor ſi petitꝰ.⁊.C.de predi.mi.l.ſi p-
ſes.⁊ dixi de hoc.C.de iud.l.pperandũ.§.fin aũt.⁊.C.
qũo ⁊ qñ iudex.l.ꝯſentaneum.nõ ob.C.q ma.nõ poſ.
§.ſemel,qꝛ ibi nõ ẽ falſa cauſa ſed iniuſta.vt ibi not.
Sʒ cõtra videtꝰ ꝙ imo ope reſti.vt.l.ſi finita.§.ſi for-
te.de dã.infe.Sol.vt ibi per Ia.de are.vel ibi miſſio
pcedebat ex parte miſſi.ſed nõ ita in alijs legibus in
quibꝰ ſiue cõſideretꝰ principiũ actionis ex pte acto-
ris ſiue ex parte rei erat defectꝰ.ſʒ in.§.ſi forte.cau-
tio erat debita ⁊ de iure preſtan.ſʒ ex parte rei erat
priuilegiũ ppter abſentiam:tñ iſtud nõ elidebat ius
agendi cõcedo tñ ꝙ inꝙtum miſſo ex ſcꝺo fit ꝯ lati-
tãtẽ eſt ſpãle.qꝛ magis attẽditꝰ res ꝙ̃ perſona:hec ve
ra ſi cauſis cõtradictiõis non aſſignatis vel aſſigna
tis ⁊ indiſcuſſis lata ſit ſnia.ſed ſi diſcuſſis.idem pu
to quod in diffinitiua.ar.l.edicto.de edi.di.adr.tol.

Si autem pronuntiat inique dolo partis corrumpẽ
tis iudicem:tunc ſentẽtia eſt ipſo iure nulla.vt.l.ve-
nales.C.de ſen.reſcin.non poſ.⁊ rõnem diuerſitatis.
ſ.dixi.Si aũt pronuntiat inique ſuo proprio motu
quia tunc motus eſſe poteſt triplex ſubdiſtiguo.aut
hoc facit gratia ſeu amicitia ductꝰ:aut odio:aut er-
rore:aut ſimplicitate,ſi gratia vel odio:tũc iſtis duo
bus caſibꝰ tenet ſententia.ſed ope reſti.ſuccurritur.
vt.ſ.ad trebel.l.ſeruo inuito.§.cuʒ pretor.Ratio eſt:
quia ex odio tali vel amore pars conſequitꝰ lucrũ,ſʒ
in alicuius commodum nõ debet verti alicuius fa-
uor vel alterius odium.ff.quod me.cauſa.l.ſi cum ex
cep.§.pedius.de bo.au.iu.poſ.l.ſi non expedierit.in
fi.ver.ꝙ ſi vtroqꝫ inſtãte ⁊c.Ideo licet res iudicata
ſit propter eius autoritatem.ſed tantum quod non
dominiũ infligitur:ſed lucrũ tale aufertur datur re
ſtitutio.ſ.que in frau.cred.l.qui autẽ.§.ſimili modo.
Si autem errore ductus inique pronuntiauit refert
aut fuit error affectatus.⁊ tũc tenet ſententia,ſʒ da-
tur reſtitutio:quia tũc iudex eſt in lata culpa.Ideo
datur reſtitutio ſicut ſi iudex fuiſſet in dolo,argu.
ſ.qui.ex can.ma.l.que data opera.C.de ince,nupt.l.
qui cõtra.⁊ ſic intelligo preallegatum.§.ſcilicet cuʒ
pretor.ibi cum dicit,pro errore.⁊ hoc tangit ibi glo.
circa fi.Si autem non affectato errore pnuntiauit
tunc idem,quãdo per ſimplicitatẽ iuris vel facti nõ
curo.vt qꝛ errauit.l.l.dubie intellecta:vel ſimilis le-
gis:vel non plene examinauit negotium tunc tenet
ſententia nec reſcinditꝰ.vt.C.quando prouoc.non eſt
neceſ.l.ij.⁊ ibi dixi.⁊.ſ.de euic.l.ſi per imprudentiaʒ.
Iudex tamen facit litem ſuam.vt.ſ.de iudi.l.ſi filiꝰ.
⁊ de va.cog.l.ſi iudex.⁊ ſic intelligo dictum.§.cũ pre
tor.⁊ quod no.ſ.de acqui.here.ſi is ad quẽ in vl.glo.
licet aliter ibi habeatꝰ per Dy.ſed quod hic dico ma
gis placet Cy.¶Vt plene liqueat quando iudex de
bet ſeruare locuʒ maiorũ diſtingue:aut eſt ordinariꝰ
aut cognoſcit de his que debẽt expediri ſedendo,vt
in dilationibus tũc debet ſeruare locum maiorum.
vt hic.⁊ ita loquitur.C.de dila.l.a procedẽte.aut co-
gnoſcit de his que poſſunt expediri a procedẽte iu- c
dice vt interrogationibus que fiunt ante li.conteſt.
tunc iudex non tenetur ſeruare locuʒ maiorem.ff.de
interrog.act.l.voluit.Si autem preceſſores non ha-
buerũt certã ſedem ſicut eſt videre in iuſtitiario ⁊ ma
giſtro iuſtitiario regum qui quotidie diſcurrũt per
prouinciam purgando eam malis hominibus.vt.l.
congruit.tunc vbicunqꝫ dat ſententiam valet vt.d.
l.voluit.Simile eſt in ducibus belli qui etiam extra
territoriũ exiſtẽtes habent imperium more maioruʒ
in homines ſue iuriſdictionis.Si autem eſt arbiter:
tunc ſi eſt in compromiſſo comprehenſus certus lo-
cus in eodẽ loco dʒ dare ſententiam:alias non valet,
ſ.de arbi.ſi cum dies.§.ſi arbiter.ſi non eſt adiectus:
tũc in ea ciuitate dʒ dare ſententiam in qua eſt com-
promiſſum ⁊ intra eam in quolibet loco põt dum-
modo honeſto.Et in delegato ad vnũ cãm idẽ dici
dʒ.vt.d.§.arbiter.Sʒ in delegato ad vniuerſitatem
cauſarũ dicimus ꝙ debet ſeruare locũ delegantis.
ſ.de offi.eius cui man.eſt iuriſ.l.⁊ ſi pretor.Andr.de
iſer.De iure caſi.nõ habent preciſam ſedem.ideo va
let vbicunqꝫ lata ab eis ſentẽtia.qꝛ ſeruant morem
maiorum habendo facultatem vt eoruʒ maiores,ar.
de annuis leg.l.ſeio.§.medico.⁊ ſic ſubtiliter intuen-
do non diſcordant caſus a legibus.¶Quid ſi iudex
habet certam ſedem in palatio:⁊ non fert ſententiaʒ
in ſede ſua ſed in ſede alterius iudicis in palatio eo
dem:Videtur quod non valeat per hanc.l.dic con-
tra.non ob.l.iſta quia imo facit pro.qꝛ in vna ſigni-
ficatione appellatur locus vbi ius redditur. Sed
nunquid quãdo poteſtas eſt in exercitu extra diſtri
ctum ſuũ poteſt ibi ferre ſententiam.diſtingue aut
fert ſententiam de his que pertinent ad exercitum ⁊
poteſt.argumen.l.cui iuriſdictio.aut de alijs:⁊ non
poteſt.Guli.de ſuza.

¶De origine iuris ciuilis ⁊ omnium magiſtratuũ,
⁊ de ſucceſſione prudentium. Rubrica.

1 ☞Non poteſt eſſe totum,ſine partibus.
2 Ratione minoris inſtantie applicatur magis quid
vni extremo,quam alteri.
3 Perfectum conſtat ex principio ⁊ fine.

Principium

a ¶In arbitro. Vide Ludo. in fin.ver.ſententia.arbi.et ale.poſt bart.in.d.l.ſi cum dies.alleg.hic per Bal.in.§.arbiter.

b ¶Iuſtitiam. De qua clauſula vide Fel.in c.cauſam q̃.el.ij.i princ.j.de teſti.et qꝺ ibi dixi in apoſti.⁊ do.Pet.phi.cor.in cõſ.xcj.inci.in cã in lrã.b.in antiquis.in.iiij.parte.⁊ in ꝯſi.cxxviij.inci.viſis in lrã.b.l.j.parte.et in ꝯſi.xviij.inci.in pſenti.in litera.c.et.b.in iij.pte.⁊ in cõſ.xxvj.incip.in hac.in lrã.b.⁊ in ꝯſi.ccxviij.incip.vr̃.in litera.b.⁊ in cõſ.cclxxviij.inci.viſo.in lrã.b.⁊ in lrã.d.vbi an tollat ineptitudinem libelli.⁊ in cõſi.ccci.incipi.in preſenti.p totũ.⁊ in cõſ.ccc ij.incipiẽ.lʒ.in litera.g.ea.parte.

c ¶Adde feli.in.c.cũ non liceat.de preſcriptio.in verſi.ad q̃.et domi.Iaſon may.poſt eundem Bal.in.l.j.in.j.no.C.de preci.impera.offe.cũ concor.ibidem p eum datis.⁊ limita vt per do.Iaſo.in autẽ.hodie.C.de iudic.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

4 Principium bonũ faciens,proceſſum bonum facit.
5 Quis non debet exponere factum arduum,niſi pre-miſſio proemio.

Facturus. ¶ No.qđ proemia introductoria ſunt bõa qñ oſtẽdũt qualitatẽ rei:⁊ cauſam finalẽ:vt.ſ.de here.inſti.l.pacumeuius androſthenes.⁊ dicit̃ proemiũ.i.primus ſermo. id eſt, prefatio ordinata. ¶ Et no.hic pro proemijs ſtatuto
a rum,qꝛ importãt cãm finalẽ [a] hoc verũ ſi in quolibet caſu incluſo ſub ſtatuto eſt eadẽ rõ.alias eſt cauſa im pulſua:vt in calfurnia.Item in macedone nam non omnis mutuãs eſt macedo,cũ multi mutuent bona gratia ⁊ amore ſine aliquibus vſuris. ¶ Itẽ no.hic, qđ nõ dicit̃ verboſus ille qui dicit ſolũ eſſentialia,vl̃
1 vtilia. ¶ Itẽ not.contra verboſos. ¶ † Item not.ꝙ non poteſt eſſe totũ ſine partibus.No. etiam hic de principio ⁊ fine.Sꝫ q̃ro qđ dicat̃ principiũ. Reſpõ deo in rebus eſt materia:in tẽpore eſt inſtãtia.in factis motus cũ inchoatione.l.ſi pecuniã.ſ.de cõdi.ob cau.mediũ eſt ſumptũ ⁊ qualitas diſtans a princ.⁊ fine.vel dic ſm legiſtas ꝙ principium capit tertiam partẽ operis vel temporis mediũ capit aliã tertiam partẽ.⁊ finis poſtremã tertiã partem.ſicut dies qui eſt mane,meridies ⁊ ſero.⁊ ſic equa ſit diuiſio,ſꝫ in iudicijs principiũ eſt vſqꝫ ad probationẽ,ibi mediũ,finis autẽ eſt ſenten.⁊ totũ.hoc dicitur iudiciũ,vt notatur.ſ.de legib.l.cũ de cõſuetudine ⁊.ſ.ſi qs ius di. nõ obtẽ.l.j.in prin.Finis ergo dicitur ꝓportionaliter ad principiũ ⁊ mediũ.ſꝫ ꝓprie finis eſt poſtrema perfectio rei.vt.ſ.de re iudic.l.j. ¶ Ex his apparet ꝙ res tũc incipit quãdo accedit ad eſſe tũc ecõtra definit quãdo recedit ab eſſe ⁊ nomina formarũ recedẽtia a re indicant ſubiectũ eſſe corruptũ ⁊ ecõtra accidentia ad rem indicant ſubiectum eſſe inchoatum. Verbi gratia.Hoc nomẽ homo eſt nomẽ forme ſubſtantialis.i.animalis rõnalis.ſic ⁊ nomẽ lapis.ſed nomina ꝓpria nõ ſunt noia forme ſubſtantialis ſed accidẽtalia nomina ſunt que poſſunt abeſſe ⁊ adeſſe ſine corruptione ſubiecti.vt.l.j.ſ.de mutatio.no.⁊ idđ error in noie proprio nõ vitiat:ſꝫ in nomine appella
b tiuo vitiat̃.[b] qꝛ mutatio nominis inducit corruptionem ſubiecte rei que huic denominationi ſubijcit̃.de le.j.l.iiij.Itẽ in eo qui eſt in vero verũ eſt dicere iſte incipit eſſe,id eſt,fieri homo. tamẽ nõdũ eſt homo: vt.ſ.de ſtatu ho.l.q in vtero.Itẽ ſi ſtatutum punit eos q extraxerũt blada ⁊ aliquis arripuit inter veti tũ eſt dicere iſte incipit delinquere:ſꝫ nõ eſt ꝓpterea delictũ cõſummatũ vt.l.q falſam.ſ.de fal.Itẽ patet in vſucapionib⁹ inchoatis.Item in cõſuetudine inchoata ⁊ ſimilibus.hoc modo dicitur,qs eſt in quaſi poſſeſſione iuris.⁊ tñ adhuc iſtud ius nõ eſt. ſi tñ nõ ſit perfectum eſt tñ inchoatum.⁊ rebus inchatis attribuuntur denominatiue noia finalia rerum, vnde dicim⁹ iſte fabricat domum,tñ nondũ eſt domus anteꝙ ſit perfecta.ſ.ad.l.falci.l.in ratiõe.§.quedã.ſ.de verb.obliga.l.ſtipulationes nõ diuidunt̃.⁊.l. continu⁹.§.ſi inſulam.Et facit ad predicta.ſ.de vſu cap. l.ceptã.⁊.ſ.de here.inſtitu.ſꝫ ſi in conditione. §. ſole-
2 mus. ¶ † Et not.qđ ratiõe minoris inſtantie applicat̃ magis qđ vni extremo ꝙ̃ alteri:vt ptꝫ ⁊ cũ dicimus ille eſt ꝓximus pubertati,ſic ratione minoris differentie qꝛ maior ſimilitudo vincit minorẽ ſimili
3 tudinem.l.queritur.ſ.de ſtatu homi. ¶ † Item nota quod perfectum conſtat ex principio ⁊ fine,⁊ ideo ſi ſtatuto cauetur quod poteſtas homicidam condemnet in centũ ſaluo ꝙ habet arbitrium in homicidijs ſuo tempore perpetratis ⁊ poteſtatis tempore titi⁹ eſt mortifere vulnerat⁹ ⁊ tempore ſucceſſoris obijt, non poteſt comdemnari vi arbitrij,ſed condemnabitur ſolum in centum:qꝛ eius tempore non eſt homicidium perpetratum,naꝫ vno tempore accepit prin
c cipium,alio tempore finem [c] . ⁊ ideo homicida non poteſt condemnari vi arbitri,ſed condemnabitur ſolum in centum.Et illa fuit queſtio diſputata ſecundum Cy.Et facit.ſ.quod vi aut claꝫ.l.ſemper.§.hoc
4 interdictum.in verbo perfectum. ¶ † Not.ꝙ ille qui facit bonũ principiũ facit bonũ proceſſum, ⁊ ille qui facit malũ principiũ facit malũ ꝓceſſum,⁊ ideo poteſtates terrarũ in principio officij debent bene regere ⁊ conſtanter.⁊ doctores in ꝑncipio ſtudij debẽt bene legere ſubtiliter ⁊ vtiliter ⁊ fideliter. ¶ Itẽ no.ꝙ qui nõ intelligit ꝑncipium caſus non põt intelligere caſum.ſ.de eden.l.argentarius.§.edi.⁊ ideo ratio debet reddi a capite. ¶ Itẽ no.ꝙ non dꝫ quis acce-
5 dere ad menſam illotis manibus. ¶ † Itẽ no.ꝙ non debet quis exponere factum arduuꝫ niſi prius premittat aliquale proemium.Et in hoc illa lex aduocatos inſtruit in foro,⁊ oratores in vulgo.

Neceſſarium. ¶ Not.ꝙ in principio vrbis ꝯdite populus vrbis non habebat.l.ſꝫ habebat regem. ⁊ not.ꝙ oẽs reges habẽt ſupremã poteſtatem.vt dicit Inno.de fide inſtr. cũ.p.tabellio.⁊ manu regis.i.arbitrio regis omnia
d gubernãtur.[d] ¶ Et ſic nota ꝙ popul⁹ de nouo creatus non habet regem.Item non poteſt habere conſuetudinẽ que requirit longam obſeruantiam. vt.l. de quibus.§.inueterata.ſ.ti.j.Et hoc verũ niſi populus ſit acceſſorius ⁊ membrũ alterius populi legẽ habentis vt eſt caſtrum nouum ſub ciuitate ſua nã lex capitis prorogat̃ ad membra que propriam legẽ nõ habẽt vt.d.l.de quibus.iij.reſpõſo.C.de epiſ.⁊ cle.l. nulli.⁊.l.qui ex vico.ſ.ad muni.⁊.C.de teſtim.l.fin. ¶ Et no.ꝙ man⁹ ponit̃ ꝓ arbitrio.Itẽ ꝓ dominio. vt.ſ.ti.j.l.manumiſſiones.Alibi ꝓ poſſeſſione.C.de furt.l.apud antiquos.facit ꝙ no.C. qñ decre.op⁹ nõ eſt.l.j.⁊ ille qui ponit ſe in manu alterius videtur dare arbitrium liberum illi. ſupra ſe.C.de dotis pro. l.ſi cum ea.extra de renun.c.ſane.quandoqꝫ manus ponitur pro ſuſtentatione. extra de cõſue.c.ij.quandoqꝫ ponitur pro captura.C.de epiſco.⁊ cle.l.ſi quis curialis manus debet eſſe pia. qꝛ impia manus eſt reprobata.extra de do.c.ſi.Et man⁹ impoſitio multiplex eſt.de cõſecra.di.v.manus. ¶ In text. ibi tulerũt.no.ꝙ rex põt facere legẽ. ¶ In tex.ibi fuit illis temporibus.No.ar.pro teſte qui dicit ꝙ fuit tempore pape vrbani quinti talis nat⁹ quia tempus ꝓbatur per accidentia in tempore que ſunt notoria.
¶ In tex. ibi appellatur.i.nuncupat̃ alibi exponitur.i.inuocatur.vnde apoſtolus ceſarẽ appello.i.inuoco et facit.ſ.de appel.l.ij.⁊ per totum. Et not pro ruſticis qui dicũt iſte camp⁹ eſt meus:qꝛ colo ipſuꝫ tamen improprie loquuntur. et ideo ſi ſtatutũ dicit ſi quis oſtenderit aliquẽ in rẽ ipſius nõ includit colonum.vt.ſ.de reli.l.ij.§.in locum. Grãmatici dicũt ꝙ meus ⁊ tu⁹ ſunt pronomina poſſeſſiua.legiſte dicũt ꝙ ſunt ꝓprietatis denotatiua.ideo tñ dicta ſunt poſſeſſiua:quia proprietas a poſſeſſione cepit.vt.l.j. in prin.de acqui.poſ.⁊ vide.l.ij.C.in qui.cau.colo.cẽſi.li.xij.Item vide ꝙ no.ſ.ad velle.l.ſi.mulier intercedẽdi anime domus tamen alterius dicitur vbi qs habitat.qꝛ domus pro domicilio.i. habitatiõe poni ſolet vt.l.lex cornelia.§.domũ.ſ.de iniu.et ſic differt vrbanũ prediũ a ruſtico vt.l.plerīqꝫ cũ.l.ſe.de in ius vo.qꝛ vrbanum predium eſt tutum.Sed ruſticũ non eſt ſic tutum.Aduocati dicunt ꝙ in ſtatutis non includunt̃ illi q alieno nomine tenẽt.ſed illi q vẽdicandi ius habent.ſ.de aur.⁊ argen.lega.l.quintus. §.argentum. ¶ In text.ibi ordine.no.aliqđ denominari ab ordine.vnde laudatur ordo.vnde Plato nihil eſſe poteſt ſine ordinis compoſitione.

Exactis. Ibi.l.tribunitia. ¶ Nota ꝙ ſi iſta lex tribunitia,non fuiſſet lata leges regis expulſi remãſiſſent firme.⁊ ſic no.ꝙ lꝫ imperator ſit priuat⁹ officio ſicut fuit Fredericus tñ leges quas ante fecit remanent firme:niſi ꝑ ſucceſſorẽ caſſarent̃.Itẽ no.qđ valet generalis caſſatio legũ ⁊ ſtatutorũ:ſed quomodo poteſt popul⁹ regẽ de iure expellere ⁊ legẽ eius tollere.dic vt.ſ. de leg.l.nõ ambigitur.In text.ibi prope viginti quomodo intelligatur iſtud prope.no.ſ.ead.l.§.hiſdem temporibus.

Additio Baldi.

In lege ſecũda. §.exactis in ſi. not. ar.pro bãnitis.noſtri tẽporis ꝙ ad honores poſſint eligi ⁊ vocari ĩ alia ciuitate ſicut elect⁹ fuit hic ephesi⁹ exulans ꝓ quo facit ꝙ

a ¶ Finalem.⁊ adde ꝙ tanꝙ̃ cã finalis conſiderari dꝫ.vt ꝑ eũdẽ bal.in l. vt liberis.ꝑ illum text. C. de colla.

b ¶ Vitiat.⁊ an, ⁊ qñ. vide tu Feli.in.c.ſignificante.de reſcriptis. et fran.aret.in.l. ſi me.ſ.de acq. poſ.⁊ Oldra. in conſi.cclvj.

c ¶ Finẽ.Quale aũt tp̃s ĩ diuerſis diſpoſitiõib⁹ attẽdatur, an principiũ, vel finis. vide tu Feli. no.in.c.cuꝫ dilect⁹.circa ꝑnci. v̇. ij. not.de accuſa.

d ¶ Gubernantur. adđ duas eſſe ꝑſonas q bus ⁊ mũdus iſte regitur regalis et ſacerdotalis. ij. q. vij. cũ dauid. ĩ aut̃. quomõ opor.epi.ĩ ꝑnci.Et ex inſtitutione diuina habẽt regimina ꝓp̃torũ.⁊ de offi.prefe. pre.l.j.in verſ. regimentis q propterea dicunt̃ reges:qꝛ deo ſeruãt leges iuſta ꝑ̃cipiendo ⁊ contraria ꝓhibẽdo. xxij.qõ.iij. c.ſi eccl̃ia.Et adde ꝙ fuerũt regna ex inſtitutione diuina ⁊ iure gentiũ cõdita.l.j. ſ.de acqui.re. do.l.ex hoc iure.ſ.de inſtiti. ⁊ iur. qb⁹ opꝫ ex pacto ſocietatis humane obtemperare. viij.diſ.ca.qui cõtra mores. vñ reges ſunt, qñ bene agunt nõ ſi perperã. ij.q.j.ſcelus.j. q.vij.non oẽs. xxiij.qõ.iiij.ad monere.

bānit⁹ eſt alius a deportato.vt.ſ.in cōſt.§.hec antē tria.⁊.C.de epiſcopali audiētia.l.īſtaurati. argumē. ꝯ quaſi eos infamia cōmittetur.C.de requirēd.reis.l.fi.de dignitate.l.iij.ſecundum Jacobum de are.

Poſtea ne diutius. Ibi ꝓpria autoritate conſtituit viros.No.ar.ad id qđ ſepe fit. q: cōmittitur per conſilium populi aliquid ſapientibus; ⁊ vʒ licet nō reducatur iterū ad cōſiliū. q: ſufficit ſemel eſſe cōmiſſum ſm Ja.de aret.⁊ Cyn.¶ In tex.ibi: ciuitas fundaret legibus. not. fundamētū ciuitatis ſtare magis in legibus ꝙ in lapidibus ſeu muris. ¶ In tex.ibi:pro roſtris cōpoſuerūt.¶No. ꝙ ſatis eſt ad publicandā legē qđ ſit poſita pro roſtris.i.ante oculos hoīm:vt oēs legere poſſint.⁊ ſic lʒ ſi nō appareat ꝙ ſtatuta fuerint bānita vel reformationes cōſilij:tñ ligāt ex quo ſunt in archiuo publico.⁊ cōiter habetur ipſorū copia.⁊ ad hoc allegāt iſtum tex. aduocati.¶ In tex.ibi.neq; prouocatio.no. arg.qđ poteſt appellari ab iniquitate ſtatuētiū.niſi arbitriū ſit cōceſſum appellatione remota.vt hic.in contrarium.quia ab inquitate vel duritia leg.non appellatur.vt.l.fi.de app.rc.l.ſi qua pena.de ver.ſig.⁊.l. proſpexit.ĵ.qui ⁊ a qui. Sol.a generali iniquitate nō appellatur.ſed a ſpeciali iniquitate que non tangit omnes:ſed paucos appellatur.arg.l.j.in fi.de excep.do. vel hic habet reſpectum ad ſententias fori nō ad ſententias ſtatutorū ſecundū Cy.⁊ ſic illa clauſula appoſita a legiſlatore:debet abſolute intelligi. vt hic.ſec⁹ ſi non in modum leg.ſed in modū reſcripti.vt extra de appel.c.vt debitus.¶ In tex.ibi.ex accidenti appellare.not.aliud ex accidenti appellari quando rex nō remanet in ſtatu primeuo ſeu naturali.vt.l.j.§.beſtias.ĵ.de poſtulan.¶ Item no.argumen.quod non dicitur idem quando numerus eſt mutatus.

a ¶ Non appellat.vid que dixi.ſ.in pemio vbi etiam per eundem.

1 ☞ Diſputationes fori ſunt neceſſarie.

His legibus. Ibi naturaliter euenire.no.ꝙ īterpretatio neceſſaria eſt quodammodo de iure naturali.i.gentiū. ⁊ ideo nulla cōſtitutione poteſt prohiberi. nam ſi eſt neceſſaria:ergo eius contraria eſt impoſſibilis ⁊ impoſſibile ſtatutū nō valet.¶ Item not.quod diſputationes fori neceſſarie ſunt.

Deinde ex his legibus. Inde iura nata ſunt.¶No.ꝙ actiōes formate ſunt de iure ciuili nate.nā añ ius ciuile erāt rudes informes ⁊ inepte ꝓpoſite.⁊ nō vitiabant iudiciū : q: populus ꝓponebat ꝓut volebat.ſʒ hodie debēt apte ꝓponi ⁊ ſub ſuis nominibus vt hic.¶ Et not.ꝙ actio eſt ius.ſed eius propoſitio eſt factum:vnde libellus facti eſt:⁊ in facto cōſiſtit.⁊ ideo in recte agendo requiritur ius ⁊ factum,ĵ.de pec.lega. l. eo tempore . in prin.¶ In tex.ibi:apud collegium pontificum.i.ac ſi diceretur apud antianos:quia ad eos erat recurrendum:ſed hic dñi hodie ſignant ſupplicatiōes per fiat. Itē iſti cōcedebant actiones aliter non poterat agi.hodie non eſt impetratio neceſſaria.¶ In text. ibi poſtea.¶Not.ob maleficium vtile reipublice inſigne beneficiū quem lucrari.¶ Itē no.conceſſionem dignitatis factam furi:q: iſtud furtum fuit meritorium ſic extollitur hermodorus exulans ⁊ honorat a romanis:vt.ſ.eo.l.poſtea.⁊ ſic banniti de vna patria quādoq; honorant in alia.vt ibi patet.⁊ ſic bāniti non ſunt infames:q: non ſunt banniti de iure romano:ſed forte per ſtatutum vel conſuetudinē ephe ſiorum.⁊ ſic banniti ex anglia apud nos non ſunt infames.quod eſt no.

b ¶ Preferendam.de cōmēdatione autē caſtitatis. vide Specul. in tit.de aduo.§. his dicenduʒ. verſi. cōmēdet autem.

Deinde cuʒ eſſet. No.quod plebei poſſunt ſibi facere legem per ſe.⁊ magnates ꝑ ſe.⁊ ſic no.quod guelfi poſſunt habere ſtatuta:⁊ gebellini ſua:ſed iſtud.ideo q: ſucceſſerant ⁊ erāt duo corpora:ſʒ in eodē corpore vni⁹ ciuitatis nō cadit iſta partitio.imo ſaperet monopoliū.vt.l.j.C.de monopoli. Itē plebiſcita fuerūt hic cōfirmata per oēs.⁊ ſic in maiori cōſilio vrbis. ⁊ ſic no.agu.qđ exititij terrarū pñt ſibi facere ſtatuta ⁊ poſtquā ſunt reuerſi iſta ſtatuta adhuc vigēt inter eos:ſʒ cōmunitates poſſunt tollere tā ſtatuta plebis ꝙ militū.extra.de iniur.c.in noſtra.per Inno.

Deinde quia. ¶No.ꝙ vbi populus eſt maximus ibi cōgregatio eius eſt difficilis ⁊ propter ea facta ſunt conſilia autoritatis.⁊ qđ fit per illos de conſilio:videtur factū a populo.⁊ facit.l.j.in fine de libe.vniuer. Bal.

Eodem tempore. ¶Not.ꝙ ideo proponuntur edicta vt quis poſſit ſe premunire ⁊ preparare.

1 ☞ Imperator debet eſſe vnicus ac non predo:ſed reip.conſul.

2 Multitudo nimia generās cōfuſionē:fuit cauſa imperatoris creādi.

1 **Nouiſſime.** ¶†Not.ꝙ imperator dʒ eſſe vnicus,nō predo,ſed reipublice cōſul. Vñ no. cām formalē per vnū:⁊ cauſam finalē:q: ob publicū ſtatutum.cā vero efficiens fuit populus roman⁹ qui dedit ei imperiū.¶ Et no.verbū dedit ergo populus perdidit.tʒ conſequentia per no.ſupra titul.j.l.manumiſſiones.

2 ¶†Et no.qđ nimia mltitudo generās cōfuſionē fuit cā impe.creādi.

Poſt originem. ¶No.ꝙ ille qui aufert alicui iudicē aufert ſibi in effectu ius ⁊ iuſtitiam. q: nec .i. a autoritate ius ſibi dicere poteſt nec iudicem adire.¶ Et no. arg.quod licet in ciuitate ſit nullus rector:tamen non poteſt quis ſibi dicere ius propria autoritate.

Poſt hoc. ¶No.ꝙ ſine iuriſperito non poteſt reſpublica ſtare.

In initio,ibi,omnem poteſtatem.

a Ergo a ſententia regis non appellatur,ª hoc etiā patet.ĵ.in.§. exactis. ibi tamen ne per omnia ⁊c.⁊ ibi eſt tex.no.

1 ☞ Omnes habentes carceres,non habent merum imperium.

2 Aliquem carcerare nemini competit:niſi lex concedat.

3 Sententie capitales quando dantur:debent adeſſe priores terre.

1 **Exactis.ibi,relictum.** ¶†Nota ꝙ quidaʒ habent carceres:⁊ non tñ

2 habent merum imperium.i.gladij poteſtatem.¶†Nota tamē ꝙ poſſe

3 aliquem carcerare nemini competit niſi lex concedat.¶†Item no.argu.ꝙ ſi per ſtatutum debent adeſſe priores terre cū dantur ſententie capitales ꝙ eis abſentib⁹ nō valet lata ſententia,⁊ multominus valet ſi requiratur iuſſus ⁊ conſenſus,vt hic.

1 ☞ Merum imperium poteſt renuntiari in manus ſuperioris.

2 Amor puellarum ſubuertit rectum iudicium.

3 Vſurpantes ſtatum trucidari debent.

1 **Et cum placuiſſet.** Ibi abdicaret.¶†Not.ꝙ merum imperium pōt renuntiari in munus ſuperioris.¶ Item no.ꝙ poteſt quis cogi ad renūciāduʒ.

2 ¶†In tex.ibi amore virginis.nota ꝙ amor puellarū ſubertit rectum iudicium.¶ In tex.ibi.indignatus.¶Nota ꝙ indignatur ille cui nō

b fit iuſtitia. In tex.ibi.caſtitatem.¶Nota caſtitatē vite preferendam.ᵇ

3 ¶ In text.ibi,ſtatutum ſuum.¶†No.ꝙ vſurpantes ſtatum trucidantur,⁊ ciuitas recipit ſtatum ſuum.

Et q: magiſtratibus. ¶Not.ꝙ hora incōgrua poſt horam determinatam magiſtratus non debent ſedere pro tribunali,⁊ eſt eis verecundia ſedere inſolito tempore:⁊ ideo ſtatuta terrarum determinant horas.

Deinde cornelius. ¶Not.ex hoc.§.ꝙ accuſationes ſunt de iure ciuili. ¶ In tex.ibi fuit poſt eos.no.hic arg.ad dictum de gallo preſſo.

Caius ſcipio naſica. Ibi domus data.not.arg. pro doctoribus quibus dat dom⁹ a cōi.¶ Et no.de ſapientia iſtius in lectionis recurſione.¶ In tex.ibi:ſeruius autem.¶No.ꝙ turpe eſt doctori ignorare leges.⁊ maxime nobili.⁊ patritio.facit qđ no.Cy.C.qui ⁊ aduer.quos.l.j.

Aditio Baldi.

IN.§.ſeruius autem.Ex hac litera deciditur.q.ꝙ mariſcallus qui emit equum morboſum nō poteſt agere redhibitoria.⁊ arg.ſ.in.j.conſtit.circa princi.ibi : quis amplius quam nos.⁊c.ſm Jaco.de are.

Et illo tempore. ¶Nota non eſſe cōcedendum arbitrium petenti.⁊ facit contra poteſtates terrarū qui petūt arbitriū contra aduocatos qui petūt ſibi cauſas cōmitti.¶ Sʒ an pōt quis publica autoritate cogi ad cōſulendum.dic ꝙ ſic.vt no.l.ij.C.de prep.ſac.ſcri.li.xij.¶ In text.ibi:plurimū potuit. no.ꝙ potētia facit hominem eſſe maioris autoritatis . ¶ In text.ibi: ſuſtentatus.¶No.ꝙ diſcipulus tenet ſuſtentare doctorē. ¶ In text. ibi:conſq;.¶No.ꝙ expulſus de ciuitate nullam autoritatem hʒ. Bal.

¶ De legibus ⁊ ſenatuſconſultis ⁊ longa conſuetudine. Rubrica.

TRiplex. Eſt lex ſcilicet cōuentionalis, de qua in.l.j.§.conueniant. depoſit . legis de qua per totum iſtum titulum.⁊ dico legis ſcilicet interpretande ⁊ lex negotiorum,ſcilicet diſponendoruʒ: ⁊ de hoc per totum corpus iuris.

Actus

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN